

VOGELS ALS ZIEKENTROOSTERS.

Laat de vogelkens tot mij komen, ende verhindert ze niet.

ET is voor een zieke of invalide in den zomer nog moeilijker, om stil te moeten liggen dan in den winter, en in den afgeloopen zomer was het misschien nog moeilijker dan in andere zomers. Maar, »Het een compenseert het andere in dit leven« heb ik eens een oud vriend met veel levenservaring hooren zeggen. En ik heb het ondervonden in een langdurige ziekte, dat er ook voor lichamenlijk en geestelijk lijden compensatie is, als men die maar te vinden weet. Troost en opbeuring zijn te putten uit de liefde en zorgen, die een zieke omringen, vreugde en afleiding te halen uit de verschillende stemmen, die men hoort, als men zijn best doet om te hooren, stemmen van binnen en van buiten, stemmen uit het verleden, stemmen van boven en al de stemmen der natuur. Men zou zoo zeggen, dat er weinig te zien en te hooren valt, als men maar stil liggen moet in een ziekenkamer, of altijd op een zelfde plekje buiten; maar juist dan hoort ge stemmen, die ge, gezond rondlopende, nooit hebt opgemerkt en ziet ge zooveel, dat aan u voorbijgaat, als ge op en bezig zijt. Ge kunt niet, dwalende over veld en hei, genieten van de bloemen onder uw voet, het ontluiken der blaadjes en bloemen bespieden, de bezige dierenwereld volgen op de aarde en in de boomen. Maar ge kunt de natuur toch tot u halen; er wordt een bloemetje gezet voor uw ledikant en den geheelen dag zijt ge ermee bezig; ge ziet het, zooals ge nog nooit een bloem hadt gezien, het geeft u een teere geluks-emotie als nooit tevoren. En de luchten, de steeds wisselende luchten, die in Nederland zooveel schakeeringen geven, nooit zijt ge ernaar uitgekeken; en de silhouetten der boomen en de lijnen, die hun toppen vormen; en, als de bladeren zijn afgevallen, »het weemlend twijgenweb« (Boutens), al de takken en takjes en twijgen, het is zoo juist, een web van twijgen. Men spreekt van kale boomen, maar boomen zijn nooit kaal. Nauwelijks zijn de bladeren gevallen, of elk takje is weer vol belofte van nieuw leven, men zou het nooit voor een doode tak kunnen houden. En aldoor ziet ge die kleine uitwasjes meer zwellen, totdat het eindelijk is, alsof er een bruin waas over de beuken ligt, ze lijken uit de verte wel een pluimvederenbos. Men zou ertoe kunnen komen die »kale« boomen haast nog mooier te vinden dan de groene boomen. Maar als dan het zachte groene waasje over de boomen gekomen is, dan vindt ge dat weer het mooiste, en uitgekeken zijt ge nooit. Ge kent het alles langzamerhand van buiten en toch is het iederen dag weer nieuw.

En de dierenwereld! Het is alsof de dieren het voelen, dat daar een wezen ligt dat geen kwaad doet, en dat zoo blij is als het wat vriendelijks ondervindt. Ik heb zooveel goeds ondervonden van de vogels en wil trachten er wat van te vertellen. Mogelijk worden andere zieken of zwakken opgewekt, mijn pogingen om de vogels tot mij te lokken na te doen en kunnen ook zij, en kunnen ook gezonden, er blijdschap of troost en bezigheid door vinden.

Ik werd begin Juli naar buiten gebracht, de echte voorjaars- en zomervretigde heb ik dus niet bijgewoond, maar ik zag nog genoeg, dat mij vreugde gaf. De eerste weken lag ik binnen in een benedenkamer en werd mijn ledikant overdag geschoven voor de openslaande deur naar den tuin. Een smal paadje liep van mijn kamer naar een vrij, afgeschoten, dus onbegaan terrein met prachtige oude hoge beuken. Onder die beuken werd later een linnen tentje voor mij gezet, waar ik met mooi weer, en dat was het dezen zomer bijna altijd, lag en waar ik het uitzicht had op een ruim open veld, aan drie zijden door boomen omgeven.

Op een 20 pas afstands van mijn kamer stond een houten vaste hut, waarin ik met regenweer liggen kon. In de buurt van die hut zijn een paar sparreboompjes en conifeeren, vlak bij mijn deur staat nog een hoge beukenboom. Ik begon met iederen morgen in het laantje bij mijn kamer kleine stukjes brood en restjes kaas te laten strooien en er een rond blikken doosje te laten neerzetten, dat iederen dag met versch water werd gevuld. Dadelijk stroomden de vogels toe. Natuurlijk krijgt men tien musschen tegen één andere vogel; dat moet men zich maar

getroosten. Maar zelfs die muschjes lijken buiten — of misschien keek ik met andere oogen — zooveel aardiger dan in de stad. Er waren nog zooveel jongen bij, en de kleine muschjes doen zoo onbeholpen kinderlijk. Op 28 Augustus zag ik nog ouders kinderen-musch voeren. Over 't algemeen zag ik steeds veel meer vaders bezig met de kinderen dan moeders. Er was één mannetjes-musch met slechts één poot. Handig manoeuvreerde hij en hij scheen niets ongelukkig of hulpbehoevend.

Een zeer groot succes hadden de waterbakjes. Ze werden gebruikt als badkuip en als drinkbeker. Vogels zijn zindelijke dieren, het water moet iederen dag ververscht worden. Wel zijn ze bereid het badwater van hun soortgenooten te drinken, maar water dat een paar dagen gestaan heeft, daar bedanken ze voor. Ze probeerden eerst elkaar van het bakje weg te jagen en als dat niet lukte, dan werd er queue gemaakt, dan zaten ze geduldig te wachten totdat de voorste klaar was. Het is een gek gezicht vogels te zien drinken; eerst wat in den snavel nemen en dan den kop achterover om 't door de keel heen te krijgen. Alle vogels waren op 't water gesteld; de merel deed als een kat als hij 't bakje door anderen bezet vond; hij boog laag op de pooten en blies tegen zijn mededingers. Een groote mannetjes-merel met veel wit onder de zwarte veeren was onder de eersten, die van het gestrooide voedsel kwam gebruik maken. Hij was vooral gesteld op de stukjes kaas, die zocht hij tusschen alles uit en at die met veel smaak. Een paar keer wierp ik een kers naar hem toe; dat was een genot! Toen ik zag hoe hem die smaakte, wierp ik ze vlak bij mijn ledikant; soms vielen ze onder 't ledikant en 't mereltje kwam zonder aarzelen binnen om ze daar te halen. Ook een druif was een groote lekkernij, maar dat vond ik toch te veel luxe; ik liet dus verder, slechts de schillen voor hem strooien en die werden met graagte door hem verorberd. Geen der andere vogels nam daarvan. Eigenaardig leek mij, dat de merel alles wat hij at, brood zoowel als vruchten, eerst in het zand rolde; zwart ging het door zijn keelgat. Geen andere vogel heb ik dat zien doen. Hebben de merels zand noodig voor hun spijsvertering? Eerst deed hij zich te goed op de plaats waar het voedsel lag; dan zamelde hij zijn snavel vol en vloog weg. Had hij nog jongen of maakte hij voorraad? Ik vermoed dat hij in de verte misschien wat voor zichzelf verborg, maar in de buurt, daar had hij zijn huishouden, dat bleek spoedig. Ik zag hem onder de beuken, te ver dan dat ik goed onderscheiden kon, veel rondspringen, en daar op een goeden dag hipte er wat kleins bruins achter hem aan. Was het nog een jong? Het duurde niet lang of het kleins kwam mee bij het voedsel. Ja, het was een mooi, lichtbruin gespikkeld mereltje, met nog de echte groote kindersnavel. En een paar dagen later, daar waren er twee en nog wat later drie. Een spektakel van belang. Vader had geen oogenblik rust en met welk een ijver voedde hij de grage diertjes. Het voedsel werd eerst wat fijn gemaakt en dan achter in de wijd geopende keelgaten gestopt. Vader had haast geen tijd om zelf wat te eten. Heel spoedig konden de kleinen zelf het voedsel nemen en ze deden dat ook; heele stukken werden in eens doorgeslikt (ook de zanglijster zag ik zulke heele stukken ineens naar binnen werken), maar als vader in de buurt was, dan deden ze hulpbehoevend en piepten net zoo lang, totdat hij hun wat gaf. Een moeder zag ik niet. Eens op een morgen, eind Augustus, kwam er een mooie vrouwtjes-merel, maar toen waren de jongen al lang groot en vader scheen al vergeten, dat hij die kinderen zoo ijverig had gevoed. Als ze nu in zijn buurt kwamen, dan blies hij tegen hen en joeg ze weg, net als hij tegen andere vogels deed. Langzamerhand zag ik van de grappig gespikkelde kinderen mooie, gave, jonge vogels worden. Ze kwamen nog een poos van het brood eten en ik zag ze scharrelen door het lage eikenhout. Maar eind September waren ze weg. Thijsse zegt, dat de merel slechts zelden in het trippelpasje van de zanglijster vervalt. Maar al mijn merels deden het. Ze kwamen behoedzaam om het hoekje van de hut voor den dag, stonden daar even stil alsof ze luisterden, dan rutsch, een twintig pas vooruit, weer luisteren en weer even hollen. Ze schijnen heel gevoelig voor geluiden. Opeens hoort men ze een angstschreeuw uiten en ze vliegen weg, en de heele kolonie van etende vogels hen achterna, alle in dezelfde richting, zonder dat er questie is van eenig gevaar in de buurt.

Den heelen winter kwam er slechts één mannetjes-merel. En nu springen er vele merels over het weiland. Waar zijn ze geweest al dien tijd en waarom verlaten vogels plaatsen waar ze goed en voldoende voedsel vinden? Zijn ze al net als de menschen, zit de reis- en treklust hun in het bloed? Hebben ze ook behoefte aan afwisseling en verstrooiing? Hoe komt het ook, dat men sommige dagen veel, op andere bijna geen vogels ziet en het voedsel dan ongebruikt liggen blijft? De zanglijster, die nog tot einde Juli zong, liet zich maar zelden zien. Hij kwam een enkele maal op het hekje zitten, verwaardigde zich ook wel eens, een stukje brood te nemen, doch het bleef uitzondering. Nu zingt hij zijn hoogste lied in mijn buurt; hij begon echter pas laat, eerst in Maart, of hij kwam eerst laat. Ik zie er nu verscheidene op het weiland met de merels, maar bij het huis of bij mijn tent komen ze niet.

Vinken kwamen er niet veel, 't meest nog vrouwtjes en er was een vrouwtje, waarmee ik geen weg wist; 't had al de allures van het vinkje, het aardige, deftige stapje, de teekening, enz., maar de kleuren waren donkergroen en zwart als de vlerken van een koolmees. Kan het een bastaard geweest zijn of komen zulke afwijkende kleuren voor? Op 22 Aug., op een warmen onweerachtigen namiddag hoorde ik nog een vink even slaan.

De roodborstjes die komen, zijn alle kinderen, nog geheel in de nestveeren en ze komen altijd alleen, als alle andere verdwenen zijn, heel, heel stilletjes, pikken even wat op, drinken eens en zijn weer weg. Iederen dag zie ik wat meer rood tusschen de veertjes doorkomen, totdat het in September mooie jonge vogels zijn met helroode borstjes. Maar dan zijn de meeste weg en den heelen winter zie ik er maar één.

Den geheelen zomer en zelfs den geheelen winter hoor ik het vroolijke, aardige liedje van het boomkruipertje en ik zie ook steeds het ijverige diertje bezig tegen de boomen, ook vlak bij het huis, maar op den grond zie ik hem nooit, wel de mooie boomklever. Zijn geroep weerklinkt den geheelen dag door het beukenbosch. Thijsse noemt hem in zijn Vogeljaar een zeldzame vogel, maar ze moeten sedert hij dat schreef zijn toegenomen; overal waar ik de laatste jaren buiten was, heb ik ze gezien. In Laag-Soeren eenige jaren geleden was een boschje van oude dunne eiken in het voorjaar om zoo te zeggen vol van boomklevernesten in de gaten der oude stammen. Men zag ze den geheelen dag af en aan vliegen en het boschje weerklonk van hun druk vroolijk geroep. Ik had ze nu hier telkens gezien en gehoord en op een zekeren morgen, daar zie ik er een in den boom voor mijn deur al lager en lager komen, en ineens, daar is hij op den grond en verdwijnt met een stuk brood. Het beestje scheen er zelf plezier in te hebben, want hij kwam dadelijk weer terug en bleef nu af en aan vliegen totdat het brood op was. Maar wat deed hij ermee? Het kon onmogelijk op gegeten zijn in den korten tijd dat hij weg was. Spoedig zag ik een tweede, maar ik kon ze niet onderscheiden van elkaar en slechts een heel enkele keer zag ik ze tegelijk. Wat is het een jolig en ook mooi diertje, vooral als hij uit den hoogen boom langs den stam naar beneden komt en even hangen blijft met het kopje naar voren, zooals hij in het »Vogeljaar« is afgebeeld. Op den grond, op zijn lage pooten en lange klimvoeten is hij lang niet zoo mooi, wat ongracelijk, maar zijn vlugheid is verbazend; geen andere vogel komt zoo aangesneld, doet zoo haastig en is zoo vlug weer verdwenen. Hoeveel vreugd heeft dat diertje mij gegeven! Dat hoort ge straks.

Ik mocht nu begin Augustus buiten liggen en werd gebracht naar de linnen tent onder de beuken. Zouden de vogels mij daarheen volgen? Ik liet als ik buiten kwam, ook daar brood strooien bij den stam van een der beuken, waarop ik het uitzicht had. De musschen waren er dadelijk, maar heel spoedig vonden ook al de anderen den weg erheen en den heelen morgen had ik er vroolijk en druk bezoek. Ik liet ook 's avonds, als de vogels naar bed waren, wat resten van aardappelen en rijst strooien in het laantje voor mijn kamersdeuren, dan hadden de vogels al vroeg wat te doen en ik kon me in de vele uren, dat ik wakker lag, met hen amuseeren. Want ik had ook 's nachts mijn deuren open; slechts een groot hor, waar ik doorheen kon zien, sloot mijn kamer af. Wel vond ik het vreemd, dat

's morgens gewoonlijk alles op was, maar al spoedig zag ik in den nacht twee groote, mooie eksters van de aardappels eten en die groote dieren kunnen heel wat aan. Ik heb ze steeds in de buurt gehoord en den heelen winter over het veld zien vliegen en zien zitten op het hoogste topje van de dennetjes in de kweek, maar behalve die enkele nachtelijke bezoeken zijn zij bij het huis nooit gekomen; en met het 's nachts strooien hield ik spoedig op want — een bekentenis moet mij van het hart — er kwamen ook ongenode gasten. 's Avonds, als de vogels ter ruste waren en ik nog stil buiten lag in 't donker, dan hoorde ik geritsel in de blaren en dan zag ik tegen de in de verte nog lichte lucht het silhouet van een muisje; hoesch, hoesch, het snoepte wat, zat op zijn achterpootjes, de oortjes gespitst en weg was het, als ik maar even geluid maakte. Maar er kwamen ook veldratten, zelfs op klaarlichten dag; die verzamelden zooveel zij maar konden en lieten zich door handenklappen niet verjagen. Ik beken, dat ik een val zetten liet, omdat ik bang was dat de rat ook mijn kamer zou willen bezoeken en ik hem daar liever niet hebben wilde. Maar hij was slim, en het voedsel uit den val werd wel weggehaald, maar ratje liet zich maar niet zoo domweg vangen. Tweemaal hoorde ik de val 's nachts dichtslaan en verder hoorde ik kloppen tegen het deurtje om weer los te komen. Maar tweemaal was het een egeltje, dat zich zoo had laten opsluiten. Dom diertje, hij had er nare angstige nachten door. En als hij 's morgens werd bevrijd, dan lag hij nog een poosje beduusd in elkaar gedoken, en eerst na eenige minuten kreeg hij den moed om langzaam weg te wandelen.

Wij hadden in 't najaar vele mooie, zonnige dagen en welk een genot was het dan de vinken, die er in 't najaar veel meer waren dan in den zomer, tegen de helder blauwe lucht al vliegende samen te zien stoeien. In de verte snorde een vliegtoestel voorbij, een prachtige uiting van het menschelijk vernuft; maar als men het zware tussende toestel ziet in de buurt der zwevende, gracieuse, vlugge vogels, dan zegt men: »Neen, vliegen kunnen de menschen nog niet«.

A.

(Wordt vervolgd).

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

LITERATUUROVERZICHT.

No. 41.

De mensch kon nog zoo veel van de natuur leeren, indien hij maar niet te eigengerechtigd en waanwijs was om zich tot stilte luisteren en opmerkzaam gadeslaan te zetten.

ALEXANDER WILSON.
American Ornithology 1831*).

Hoe bijzonder interessant, maar diep mysterieus de *padvinderij bij de dieren* is, toont de staatszoöloog Thompson Seton ons aan in zijn groot prachtwerk »Life Histories of Northern Animals (Zie D. L. N. 1910). Hij zegt hierover b. v. op pag. 302 Deel I in zake de Bison: »De tot ons aller smart door den mensch uitgeroeide bison laat echter een eeuwig souvenir achter. Ieder die ons land kent, heeft uit een bison-pad een Indianen-pad, uit een Indianen-pad een lastdragerspad, en hieruit een »weg« der blanken en tenslotte hier weer uit een spoorweg zien ontstaan. De reden hiervan is doodeenvoudig: *het is de gemakkelijkste en kortste weg door de wildernis* die door lange ervaring en deugdelijke kennis van 't land kan gevonden worden. Dit idee, jaren geleden door Hamlin Garland ter tafel gebracht, is voor de Bison uitgewerkt door Hulbert in zijn »Historic Highways of America«. Hij toont b.v. aan dat de Bison het eerst den weg door de Alleghanies maakte, waarlangs de blanke de Mississippi-vallei bereikte en

*) Wilson's beroemde werk is in een kleine, goedkope editie, zonder platen voor f 5 te koop (antiquarisch): Constable's Miscellany Edinburgh 1831 4 deelen, met portret en biographie.